

3. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 № 1150-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

4. Економіку розслідувати БЕБу чи гуртом? URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3207322-buro-ekonomichnoi-bezpeki-ukraini-krok-upered-ci-zmina-dekoracij.html>.

5. Катамадзе Г., Некрасов В. (2020) Бюро економічної безпеки: наближення до українських реалій. URL: <https://appu.org.ua/main-news/byuro-ekonomichno%D1%97-bezpeki-nablizhennya-do-ukra%D1%97nskih-realij/>

6. Співак О. (2021) Бюро економічної безпеки України: що передбачає прийнятий закон та які можливі наслідки для бізнесу? Вісник. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100022496-byuro-ekonomichnoyi-bezpeki-ukrayini-scho-peredbachaye-priynyatyiy-zakon-ta-yaki-mozhlyvi-naslidki-dlya-biznesu>.

Зусь Володимир Вікторович,
асистент кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, кандидат
юридичних наук

БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК НЕОБХІДНІСТЬ ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Відповідно до ст.1 ЗУ «Про Бюро економічної безпеки України» (далі – Закон) Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ) – це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Відповідно до покладених завдань Бюро економічної безпеки України виконує *правоохоронну*, аналітичну, економічну, інформаційну та інші функції [1].

Цим же законом встановлюються основні завдання БЕБ та повноваження для їх реалізації. Так, відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 4 Закону одним із завдань є забезпечення економічної безпеки держави шляхом запобігання, виявлення, припинення, *розслідування кримінальних правопорушень*, що посягають на функціонування економіки держави. В умовах вільного руху фінансів поза меж однієї держави очевидно є необхідність використання інструментів міжнародного співробітництва при виконанні завдань із розслідування кримінальних правопорушень, які завдають шкоди економіці держави.

Ст. 6 Закону передбачає можливість здійснення такого співробітництва з компетентними органами інших держав, міжнародними, міжурядовими організаціями в межах своєї компетенції відповідно до законодавства України та міжнародних договорів України. Працівники Бюро економічної безпеки України можуть брати участь у *міжнародних*

слідчих групах відповідно до законодавства України та міжнародних договорів України, залучати до роботи іноземних експертів з боротьби з кримінальними правопорушеннями у сфері, що належить до компетенції Бюро економічної безпеки України, виконувати інші повноваження, пов'язані з виконанням покладених на них обов'язків, передбачених законодавством щодо міжнародного співробітництва з компетентними органами інших держав та міжнародними організаціями. При цьому додатково зазначається, що таке співробітництво може виходити за рамки лише співпраці в контексті розслідування конкретного кримінального правопорушення. Так, працівники БЕБ направляються до міжнародних організацій, іноземних держав як компетентні представники з метою *забезпечення координації співробітництва* з питань, що належать до повноважень Бюро економічної безпеки України, та залучаються до участі в міжнародних заходах, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки України, а також *міжнародних заходах з обміну досвідом*.

На виконання завдань, зазначених в ст. 4 Закону, БЕБ надані, зокрема в контексті згаданого міжнародного співробітництва, такі повноваження: здійснює інформаційну взаємодію з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, органами судової влади, іншими державними органами, підприємствами, установами та організаціями, *компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями*; здійснює розшук осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання за вчинення кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності; здійснює міжнародне співробітництво з *компетентними органами іноземних держав* на підставі законів та міжнародних договорів України; ініціює у компетентних органах іноземних держав розгляд справ про захист прав та інтересів держави з питань, що стосуються виконання обов'язків Бюро економічної безпеки України, виступає як представник держави під час розгляду таких справ; укладає міжнародні договори міжвідомчого характеру з відповідними органами іноземних держав; здійснює інші повноваження, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України, цим Законом та іншими законами України.

Одночасно із цим важливо відмітити, що *розслідування кримінальних правопорушень* є далеко **не єдиним завданням** БЕБ, що дійсно відрізняє новостворений орган виконавчої влади серед інших органів, які займаються *лише правоохоронною діяльністю* та спеціалізуються (спеціалізувались) на розслідуванні економічних кримінальних правопорушень. У цій частині БЕБ по суті дублює як функцію, так і завдання, а також, як бачимо, використовує стандартний набір повноважень та механізмів, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України та профільним Законом. Жодних спеціальних інструментів, які б суттєво по-новому розкривали можливості БЕБ *саме під час розслідування кримінальних*

правопорушень, в тому числі із застосуванням будь-яких нових механізмів під час міжнародного співробітництва, немає.

Однак із ст. 4 Закон випливає також наявність у БЕБ досить схожого завдання – *виявлення та розслідування правопорушень, пов'язаних з отриманням та використанням міжнародної технічної допомоги (п. 7 ч. 1 ст. 4 Закону).* Відсутність вказівки на юридичний вид таких правопорушень демонструє поліфункціональність новоствореного органу, не обмежуючи його спеціалізацію розслідуванням лише кримінальних правопорушень.

Так, Міністерство фінансів бере участь у реалізації 10-ти проектів міжнародної технічної допомоги, у 6-ти з яких виступає бенефіціаром та реципієнтом проектів, за 4-ма проектами бере участь у якості бенефіціара. У Міністерстві міжнародну технічну допомогу отримують 9 структурних підрозділів, які забезпечують формування та реалізують державну фінансову та бюджетну політику, державну політику у сфері бухгалтерського обліку та аудиту, державного внутрішнього фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, забезпечують формування та реалізацію єдиної державної податкової, митної політики, *державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства*, впровадження, розвиток та захист інформаційних технологій [2]. З огляду на це, розуміємо, що правопорушення у цій сфері не завжди можуть носити кримінально-правовий характер.

Відповідно до завдань Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги (як загального явища відносно міжнародної технічної допомоги), до якої Україна приєдналась згідно з Указом Президента від 19.04.2007 № 325/2007 «Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги» [3], країна-партнер зобов'язується взяти на себе провідну роль у координуванні зовнішньої допомоги й інших ресурсів для розвитку на всіх рівнях під час діалогу з країнами-донорами.

Таким чином, розуміємо, що міжнародні зобов'язання України підштовхують до необхідності здійснення реформ у різних сферах, особливо які стосуються охорони та контролю зовнішньої допомоги, зокрема для чого і створюється новий орган з огляду на його завдання. Однак нормативно-правове регулювання, як перший крок, ще не є запорукою успіху та ефективності БЕБ – нового та поліфункціонального органу, лише одним із завдань якого є розслідування кримінальних правопорушень. Чи витримає новостворений орган практичні виклики та буде дійсно ефективним засобом саме боротьби із кримінальними правопорушеннями, що посягають на функціонування економіки держави, покаже лише час.

Список використаних джерел

1. «Про Бюро економічної безпеки України» : Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.

2. Міністерство Фінансів України. Міжнародна технічна допомога (в компетенції Міністерства). URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodna-tehnichna-dopomoga-v-kompetencii-minfinu>.

3. Указ Президента від 19.04.2007 № 325/2007 «Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325/2007#Text>.

Іваницький Сергій Олександрович,
професор кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, доцент

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Наприкінці березня 2021 року набрав чинності Закон України «Про Бюро економічної безпеки України» № 1150-IX від 28.01.2021 (далі – Закон). Даний законодавчий акт став результатом більше ніж десятирічної фахової дискусії й ознаменував практичний етап розбудови нового правоохоронного органу у сфері протидії кримінальним правопорушенням економічної спрямованості – Бюро економічної безпеки України (далі – БЕБ). Тривала полеміка щодо створення такого органу, для якого пропонувалися різні назви (Служба фінансових розслідувань, фінансова поліція, Бюро фінансових розслідувань тощо) й функціонал, мала завершитися з ухваленням вказаного Закону, проте ознайомлення із його текстом та низкою суміжних документів засвідчує, що проблемними залишаються ряд питань, які можуть утруднити повноцінну роботу БЕБ.

Насамперед, потребує уточнення роль, місце та інституційний статус БЕБ в системі органів державної влади. Після ухвалення Конституційним Судом України Висновку № 7-в/2019 від 16 грудня 2019 року у справі № 2-249/2019 (5581/19) й Рішення № 11-р/2020 від 16 вересня 2020 року у справі № 1-19/2020 (345/20) парламент на етапі доопрацювання відповідного законопроекту змушений був змінити президентоцентристську модель БЕБ як органу зі спеціальним статусом на її урядову альтернативу у вигляді центрального органу виконавчої влади. Так, у ч. 1 ст. 1 Закону зафіксовано, що Бюро економічної безпеки України є центральним органом виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. У частині другій цієї статті закріплено, що діяльність БЕБ спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України. В свою чергу, статтею 15 згаданого акту